

ADAM KELLY: New Sincerity: American Fiction in the Neoliberal Age

Stanford: Stanford University Press, 2024. 367 pp. ISBN 978-1-5036-4069-6

DOI: [10.31577/WLS.2026.18.2.10](https://doi.org/10.31577/WLS.2026.18.2.10)© Institute of World Literature
Slovak Academy of Sciences

© Jakub Kapičiak 2026

Licensed under [CC BY-NC-ND 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Nedávna publikácia írskoho amerikanistu a komparatistu Adama Kellyho predstavuje literárnohistorickú analýzu amerických „dlhých deväťdesiatok“, ktoré môžu byť stále pocitované ako súčasnosť aj v dôsledku globálnej hegemonie neoliberálnych politík. V úvode knihy *New Sincerity: American Fiction in the Neoliberal Age* (Nová úprimnosť: Americká fikcia v dobe neoliberalizmu, 2024) Kelly vymedzuje svoj prístup ako pokus o prepojenie rozboru prozaických textov s analýzou diskurzívnych, resp. materiálnych (spoločensko-ekonomických) podmienok vzniku a obehu týchto textov. Zároveň veľmi presne definuje literárnu generáciu, ktorou sa zaoberá. Nazýva ju post-boomerským pokolením autorov a autoriek narodených medzi rokmi 1957 a 1972. Za sociálne spojivo považuje ich dospievanie a život po vlne radikálneho boja za rovné občianske práva, presadzovania emancipačných politík a experimentov na poli umenia a estetiky (4). Týmto sa však špecifikácia skúmaného materiálu nekončí, textový korpus tvoria prózy vydané v období vymedzenom rokmi 1989 a 2008, ktoré označuje za obdobie normatívneho neoliberalizmu, resp. kapitalistického realizmu. Z poetologického a literárnohistorického hľadiska ide podľa neho o obdobie, keď sa formuje „literárna nová úprimnosť“. Tá na jednej strane pracuje s „výdobytkami“ postmodernej estetiky a poetiky, no súčasne sa kriticky vymedzuje voči niektorým vektorom postmoderného myslenia. V prvom rade proti sociálnej a politickej indiferencii manifestovanej aj nadužívaním irónie. Literárnu novú úprimnosť považuje Kelly za

estetický fenomén konštituovaný v dialógu s postmodernou metafikciou aj so žánrovou literárnou produkciou. Základný aspekt odlišujúci literárnu novú úprimnosť od postmodernej beletristiky a žánrovej literatúry je podľa Kellyho jej výrazný etický akcent.

Bližší pohľad na východiskové aspekty tohto výskumu ukazuje, že namiesto univerzalistickej koncepcie novej kultúrnej postmodernej paradigmy, ponúka autora koncepcia rozbor literárneho fenoménu charakteristického pre relatívne úzky dejinný úsek, osobitú skupinu spisovateľských osobností, a to všetko v americkom kontexte. Vďaka tomu sa Kellymu darí vyhýbať symptomatickému čítaniu literatúry.

Na základe vyššie uvedených východísk sa dá v Kellyho prístupe identifikovať vplyv kultúrno-materialistických či (post)marxistických metodológií, v ktorých jadre (okrem iného) leží výzva Fredrica Jamesona „Always historicize!“ z úvodu knihy *The Political Unconscious: Narrative as a Socially Symbolic Act* (Vždy vnímajte veci v historickom kontexte!; Politické nevedomie: Naratív ako spoločensko-symbolický akt, 1981; prel. J. K.). Z teoreticko-metodologického hľadiska možno vidieť príbuznosť s tým, ako editorský kolektív Robin van den Akker, Alison Gibbons a Timotheus Vermeulen používa termín metamodernizmus v publikácii *Metamodernism: Historicity, Affect and Depth after Postmodernism* (Metamodernizmus: Historicita, afekt a hĺbka po postmodernizme, 2017). Problematiku post-postmodernej kultúry uchopujú aj pomocou konceptu „structure of feeling“ (štruktúra prežívania), ktorý pôvodne rozpracoval britský marxis-

tický kultúrny teoretik Raymond Williams, no používal ho aj Fredric Jameson a týka sa vzťahu žitej skúsenosti a konkrétneho historického kontextu, pričom literatúra preň môže slúžiť ako médium. Na rozdiel od Kellyho monografie však v publikácii o meta-modernizme nie je tak precízne vymedzený historický kontext a autorský kolektív zdôrazňuje, že ich cieľ je skôr heuristický (hľadajú vhodný jazyk pre opísanie súčasnej kultúrnej produkcie).

Kelly sa usiluje o integráciu analýzy literárneho poľa a textovo orientovaného rozboru. Z tohto hľadiska sa dá jeho prístup zasa porovnať s badaním Raoula Eshelmana, ktorý prostredníctvom konceptu performatizmu rozpracoval primárne textovo orientovanú interpretáciu post-postmodernizmu v dvoch samostatných knihách *Performatism, or the End of Postmodernism* (Performatizmus alebo koniec postmodernizmu, 2008) a *Transcending Postmodernism: Performatism 2.0* (Prekonávanie postmodernizmu: Performatizmus 2.0, 2025).

V čom však spočívajú charakteristické črty literárnej novej úprimnosti podľa Kellyho? Vzhľadom na už vyššie uvedený etický akcent autor za kľúčový prvok považuje dialogickosť. Spája ju so snahou vyjsť za hranice literatúry a ustanoviť vzťah medzi autorom, resp. literárnym textom a čitateľstvom. Ten sa pritom neobmedzuje na akt prečítania textu, ale môže mať podobu aktívnejšej čitateľskej angažovanosti na tvorbe významu diela, čo môže viesť aj k posilneniu pragmatickej roviny literatúry. O týchto aspektoch Kelly premýšľa v nadväznosti na postuláty Andrewa Hobereka o „zámerne zlej forme“ textov, keď autor nevystupuje v role vševediaceho guru, ale zrovnoprávňuje čitateľskú a autorskú pozíciu. Nadradenú pozíciu autorského subjektu teda nahrádza rovnocenným modelom dialógu. Toto je, koniec koncov, spoločná črta rôznych koncepcií post-postmodernizmu, ktorú identifikoval aj Raoul Eshelman v úvodnej kapitole vyššie uvedenej monografie.

Kellyho však v jeho analýze poetiky novej úprimnosti zaujíma aj to, ako sa etický dô-

raz manifestovaný v dialogickosti prepisuje do naratívnych techník a iných aspektov literárnej formy. Dialogickosť môže znamenať striedanie perspektív, čo sa často dosahuje pomocou polopriamej reči alebo priameho oslošovania čitateľstva. Tieto formálne prvky sa sémantizujú rôznym spôsobom vzhľadom na ich prepojenie so špecifickými témami a motívmi produkovanými diskurzívnymi formáciami neoliberalizmu.

Pri definovaní úprimnosti Kelly nadväzuje na klasické dielo Lionela Trillinga. Trillingova výstižná definícia úprimnosti ako súladu (kongruencie) medzi pocitmi a slovami z publikácie *Sincerity and Authenticity* (Úprimnosť a autentickosť, 1972) sa objavuje v takmer každej štúdii o literatúre a úprimnosti. Pre Kellyho však majú Trillingove úvahy význam aj preto, lebo boli založené najmä na reflexii americkej kultúry.

Kellyho analýza sa teda zameriava na to, ako sa úprimnosť v zmysle súladu medzi vnútorným prežívaním a jeho komunikáciou navonok zobrazuje v americkej próze 90. a nultých rokov v kontexte príbehov zasadených do neoliberalných spoločenských súradníc. Okrem úvodu monografia obsahuje ďalších šesť kapitol a záver. Každá z kapitol sa zameriava na vybrané spisovateľské osobnosti a podrobnú analýzu ich vybraných próz. V prípadových štúdiách Kelly osvetľuje rôzne špecifiká poetiky novej úprimnosti v implicitne politickom kontexte.

V prvej kapitole na tomto podklade interpretuje zdanlivú formálnu nedokonalosť, resp. nezavršenosť analyzovaných próz Davida Fostera Wallacea prostredníctvom motívu hľadania východiska z neoliberalného solipsizmu a nadviazania dialógu. V druhej kapitole zasa prózy Dava Eggersa *A Heart-breaking Work of Staggering Genius* (2000) a *You Shall Know Our Velocity* (2002) skúma vo svetle aktuálnych koncepcií dlhu a zadlženosti, ktoré rozpúšťajú temporálne hranice, čo sa v prózach zhmotňuje v autorovej štylistike zdôrazňujúcej neustály pohyb. Na príkladoch románov Jennifer Egan *The Invisible Circus* (1995) a *Look at Me* (2001) sa Kelly zasa podrobnejšie zameriava na feno-

mén mediatizácie a s ním spojené hranice priameho a autentického sebvýjadrenia. V štvrtej kapitole na príklade tvorby Colsona Whiteheada si kladie otázku, ako sa rasový útlak prelína so sociálnym a ekonomickým znevýhodnením a formuje rozdvojené černošské vedomie, ktoré sa pod vplyvom normatívnych očakávaní belošskej hegemonie prispôsobuje, no súčasne sa usiluje hľadať vlastný protismerný pohyb. Práve z rozdvojeného vedomia vychádza literárna tradícia afroamerickej tvorby oscilujúca medzi ironickým a úprimným módom. V piatej kapitole si Kelly na príklade tvorby Georgea Saundersa a Helen DeWitt všíma, ako ich fiktívne postavy zápasia s vlastnou pozíciou komplicov neoliberalnej logiky neúprosnej konkurencie a diktátu trhových princípov. Ukazuje napríklad, že úprimnosť a pravdovravnosť nemusia byť v tomto systéme len morálne hodnotnými vlastnosťami, ale aj nástrojom pritakávania logike trhu, zameriava sa preto najmä na postavy podnikateľov a zamestnancov. Na základe svojich analýz dochádza k záveru, že tieto diela sú síce kritikou kapitalizmu, no súčasne nekonštruujú žiadne alternatívne východiská. V šiestej kapitole Kelly nazerá na romány Susane Choi, Dany Spiotty a Ben-

jamina Kunkela ako na otvorene politické romány. Všíma si literárne modelovanie rebelov usilujúcich sa o (násilné) podrývanie kapitalizmu a analyzuje, akým spôsobom sa ich vlastná identita formuje pod tlakom morálnych dilem.

Z tejto stručnej charakteristiky jednotlivých kapitol je zjavné, že problematika úprimnosti v literatúre sa spája so širokým spektrom motívov, ktoré Kelly vo svojej knihe postupne mapuje. Jeho monografia je podnetná v teoreticko-metodologickej rovine aj v rovine literárnovedných rozborov konkrétnych próz. Vzhľadom na to, že ide o úzko špecializované analýzy, je podstatné si uvedomiť, že tento prístup nie je mechanicky prenosný na iné kultúrne prostredie. Niektoré podnety sú však adaptovateľné, čo platí práve o teoreticko-metodologických postupoch, ktoré by mohli tvoriť pôdu pre ďalšie komparatívne analýzy próz z rôznych národných literatúr.

JAKUB KAPÍČIAK

Slovanský ústav

Akademie věd České Republiky, v. v. i.

Praha

Česká republika

jakub.kapiciak@slu.cas.cz

ORCID: 0000-0003-0869-4716